

HR HELSIŃSKA FUNDACJA PRAW CZŁOWIEKA

Warszawa, 16 marca 2017 r.

Nowelizacja ustawy o zgromadzeniach jednak zgodna z Konstytucją

Trybunał Konstytucyjny orzekł w składzie 11 sędziów, że przepisy wprowadzające uprzywilejowanie zgromadzeń cyklicznych są zgodne z Konstytucją. Wyrok zapadł większością głosów, z udziałem trzech osób, które zostały wybrane na stanowisko sędziowskie w grudniu 2015 r. bez ważnej podstawy prawnej.

Nowelizacja ustawy o zgromadzeniach

W grudniu 2016 r., Prezydent – przed podpisaniem – skierował do Trybunału Konstytucyjnego wnioski o zbadanie zgodności z Konstytucją nowelizację ustawy o zgromadzeniach. Ustawa wprowadziła m.in. pojęcie zgromadzeń cyklicznych czyli takich, które były organizowane rokrocznie w ciągu ostatnich 3 lat lub przynajmniej 4 razy w roku. Decyzję o tym, czy zgromadzenie może zostać uznane za cykliczne będzie podejmował wojewoda, który jest organem administracji rządowej.

Nowelizacja ustawy wzbudziła liczne protesty. Prawie 200 organizacji pozarządowych apelowało do Prezydenta RP o niepodpisywanie tej ustawy, alarmując, że wprowadzenie instytucji zgromadzeń cyklicznych stanowi zaprzeczenie obywatelskiego charakteru konstytucyjnej wolności zgromadzeń i może stanowić narzędzie służące do nadużycia władzy przez władzę publiczną (więcej informacji o apelu organizacji pozarządowych dostępnych jest [tutaj](#)).

Zdania odrębne

Zdania odrębne złożyło troje sędziów wybranych przez poprzedni Sejm – Sławomira Wronkowska-Jaśkiewicz, Małgorzata Pyziak-Szafnicka i Leon Kieres – oraz sędzia Piotr Pszczółkowski wybrany w grudniu 2015 r. przez posłów PiS.

Sędziowie nie zgodzili się z głównymi motywami wyroku. Co więcej trójka z nich (sędzia L. Kieres, sędzia M. Pyziak-Szafnicka i s. S. Wronkowska-Jaśkiewicz) odnieśli się również do niekonstytucyjnego składu, w jakim orzekł dziś Trybunał Konstytucyjny. W swoim zdaniu odrębnym sędzia L. Kieres odniósł się do tego, że w wydaniu wyroku brały udział osoby nieprawidłowo wybrane na stanowisko sędziego. Z kolei sędzia M. Pyziak-Szafnicka wskazała, że nie było podstaw do wyłączenia z orzekania w dzisiejszej sprawie czwórki sędziów, m.in. sędziego Stanisława Biernata (który został oddelegowany na urlop przez prezesa Julię Przyłębską). Sędzia S. Wronkowska-Jaśkiewicz oceniła, że wyłączenie od orzekania trójki sędziów, których dotyczył wniosek Prokuratora Generalnego ze stycznia 2017 r. (dotyczący wyborów sędziów Marka Zubika, Piotra Tuleję oraz Stanisława Rymara). Sędziowie składający zdania odrębne wskazali również, że odpowiedzialność za obecną sytuację ponoszą Sejm, Prezydent oraz Prezes TK Julia Przyłębska.

Komentarz HFPC

„Nie zgadzamy się z takim rozstrzygnięciem Trybunału” – mówi Barbara Grabowska-Moroz, prawniczka HFPC. „Naszym zdaniem, nowelizacja ustawy godzi w istotę wolności pokojowych zgromadzeń. Ustawa tworzy hierarchię zgromadzeń, na czele której stawia zgromadzenia cykliczne. Mimo że nie zostały one precyzyjnie zdiagnozowane, a o ich statusie ma decydować wojewoda, tj. przedstawiciel Rady Ministrów, będą stanowiły ograniczenie innych nie-cyklicznych zgromadzeń” – mówi Barbara Grabowska.

Zdaniem Barbary Grabowskiej-Moroz nie bez znaczenia pozostaje również skład, w jakim Trybunał Konstytucyjny wydał dzisiejszy wyrok. „Ogłoszony dziś wyrok został wydany przez osoby nie będące sędziami, ponieważ zostały wybrane bez podstawy prawnej. Pojawia się zatem argument, że wyrok taki może zostać uznany za nieistniejący. Decyzja w tym przedmiocie będzie należała do sądów, przed którymi zawisną sprawy dotyczące zgromadzeń, których zakazano ze względu inne zgromadzenia cykliczne. Sądy będą musiały każdorazowo decydować o statusie dzisiejszego orzeczenia oraz czy będą podążały za dzisiejszą decyzją TK” – mówi Barbara Grabowska-Moroz.

Pod koniec stycznia HFPC wydała oświadczenie, w którym podkreślono, że wraz z dopuszczeniem do orzekania w TK sędziów wybranych bez ważnej podstawy prawnej i wybór z naruszeniem prawa nowego prezesa TK powoduje, że w „systemie ochrony praw człowieka powstanie poważna luka” (więcej informacji na ten temat dostępnych jest [tutaj](#)).

Organizatorzy zgromadzeń, których zgromadzeń zakazano ze względu na zgromadzenia cykliczne lub też nakazano zmianę miejsce zgromadzenia (np. o co najmniej 100 m względem zgromadzenia cyklicznego) lub czasu takiego zgromadzenia, mają możliwość złożenia skargi do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.